

Związek Rzemiosła Polskiego

ul. Miodowa 14, 00-246 Warszawa, tel. +48 22 50 44 200, fax. +48 22 50 44 220, www.zrp.pl, zrp@zrp.pl

Opinia

dot. projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw

([UD222](https://legislacja.gov.pl/projekt/12399703) <https://legislacja.gov.pl/projekt/12399703>)

1. Przedmiot opinii – wprowadzenie.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. 2024 poz. 737) jest aktem kompleksowym, który reguluje funkcjonowanie całego systemu oświaty w Polsce, od przedszkoli po szkoły ponadpodstawowe. Określa ona m.in. kwestie związane z:

- organizacją, funkcjonowaniem i nadzorem nad systemem oświaty w Polsce;
- zasadami organizacji wychowania przedszkolnego i obowiązku szkolnego oraz rodzajami placówek oświatowych,
- zasadami rekrutacji, programami nauczania, zasadami oceniania uczniów, a także zasadami działania szkół (placówek publicznych i niepublicznych).

Jest ona również filarem dualnego modelu kształcenia, w którym określono z jednej strony zasady funkcjonowania szkolnictwa branżowego, szkolenia zawodowego i praktycznej nauki zawodu, a z drugiej udział pracodawców i ich organizacji w całym systemie oświaty.

Projektowana nowelizacja ma na celu lepsze, zdaniem projektodawcy, unormowanie praw, wolności i obowiązków uczniowskich, w tym przeniesienie ich na poziom ustawowy z obecnych statutów szkolnych.

Projektodawca zakłada powołanie systemu organów ochrony praw uczniowskich, w tym utworzenie instytucji Rzecznika Praw Uczniowskich, na różnych poziomach organizacji państwa. **Poza Krajowym Rzecznikiem Praw Uczniowskich powoływanym na 4-letnią kadencję** na poziomie centralnym jako odrębny jednoosobowy organ państwowy obsługiwany przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania,

ustanawia Rzecznika Praw Uczniowskich na poziomie wojewódzkim, gminnym, powiatowym oraz szkolnym. Określa zarówno sposób ich powoływania jak i zadania do realizacji.

Poza ochroną prawa uczniów, projektowana nowelizacja zakłada wprowadzenie w ustawie katalogu kar dla uczniów oraz procedury ich wymierzania. Wprowadza bardziej restrykcyjne przepisy dotyczące frekwencji uczniów i usprawiedliwiania ich nieobecności.

Ponadto, zawiera wprowadzenie nowego pojęcia „społeczność szkolna”, w którym będą ujęci nauczyciele, rodzice i uczniowie. W projektowanej ustawie założono także, obligatoryjne powoływanie rad szkół lub placówek, zmiany w przepisach o samorządzie uczniowskim oraz zróżnicowanie w sposobie oceniania uczniów w odniesieniu do uczniów pełnoletnich.

2. Istota proponowanych rozwiązań i ocena ich skutków.

Unormowanie praw, wolności i obowiązków uczniowskich, w proponowanej wersji, w tym przeniesienie ich na poziom ustawowy z obecnych statutów szkolnych, budzi wątpliwości. Chociaż przyjęte założenie - zagwarantowania uczniom określonych praw i wolności nie budzi zastrzeżeń, to określenie obowiązków na poziomie ustawy uznajemy za niewłaściwy kierunek. Ich naruszenie wiąże się bowiem wprost z łamaniem prawa rangi ustawowej, tj. przestępstwem lub wykroczeniem, zagrożonym karami przewidzianymi w przepisach. Statuty szkół to dokumenty regulujące ich funkcjonowanie, określające cele, struktury, zasady rekrutacji, prawa i obowiązki uczniów, nauczycieli i rodziców, a także procedury zarządzania placówkami. Złamanie statutu nie jest przestępstwem, ale może skutkować sankcjami przewidzianymi w danym statucie, np. karą porządkową, zawieszeniem w prawach, czy usunięciem z danego miejsca. Można mieć zatem wątpliwości czy osoby nieletnie powinny być objęte większą odpowiedzialnością prawną i proponowanym rygorem. Powyższe stoi w sprzeczności z zasadą subsydiarności, która zakłada, że zadania powinny być realizowane na najniższym, najbardziej lokalnym szczeblu władzy, który jest do tego zdolny. W ustawie zawarto również zmniejszony dopuszczalny limit nieusprawiedliwionych nieobecności – z 50% do 25% w semestrze, co może przyczynić się do zwiększenia dyscypliny ale również do wzrostu liczby nieklasyfikowanych uczniów i negatywnych konsekwencji dla ich rodziców.

Utworzenie instytucji Rzecznika Praw Uczniowskich, na różnych poziomach organizacji państwa może przyczynić się do lepszej ochrony uczniów, ale generuje również dodatkowe koszty funkcjonowania administracji publicznej, które **nie zostały w pełni oszacowane.**

Koszty działalności Krajowego Rzecznika Praw Uczniowskich i etatów utworzonych do jego obsługi oszacowano na ok. 1, 5 mln zł rocznie. Natomiast koszty działalności Rzeczników Praw Uczniowskich na szczeblu wojewódzkim oszacowano na poziomie prawie 2,7 mln zł rocznie. **Kosztów działalności Rzeczników Praw Uczniowskich na poziomie gmin i powiatów nie wyliczono**, ponieważ decyzja o ich powołaniu ma być fakultatywna dla jednostek samorządu terytorialnego. **Nie zaplanowano również obecnie dotowania Szkolnych Rzeczników Praw Uczniowskich** zakładając, że ich miesięczny jednostkowy koszt zatrudnienia wraz z pochodnymi wyniesie 361,44 zł. Oszacowano, że taki wydatek w skali kraju przy tym poziomie kosztów jednostkowych wyniesie prawie 89,3 mln zł rocznie (bez planu waloryzowania), co może budzić poważne wątpliwości. Koszty wprowadzania ustawy dla budżetu państwa oszacowano zatem jedynie na 4,23 mln zł rocznie.

Warto przy tym zauważyć, że pewne obawy może budzić niezależność Szkolnych Rzeczników Praw Uczniowskich, skoro byliby podlegli dyrektorom szkół, oraz fakt, że szkoły nie otrzymają na ich zatrudnienie dodatkowych środków.

Obecnie w typowej szkole można wyróżnić następujące organy: dyrektora, radę pedagogiczną, radę rodziców i samorząd uczniowski. Dwa pierwsze z wymienionych decydują o działaniach szkoły, dwa pozostałe mają możliwość zgłaszania wniosków i wyrażania opinii. W projektowanej ustawie założono niewłaściwe w naszej ocenie rozwiązanie – obligatoryjne powoływanie rad szkół przyznając im szerokie kompetencje, co może negatywnie wpłynąć na szybkość podejmowania decyzji i zakłócić działalność szkoły.

Warto przy tym zauważyć, że na bazie obecnych przepisów rady szkoły mogą być powoływane fakultatywnie, a autorzy projektu nie przedstawili informacji na temat obecnego funkcjonowania rad, a także nie przewidzieli adekwatnych zachęt do ich utworzenia. Projekt pomija kwestię trudnego zachęcenia rodziców do społecznego partycypowania w życiu szkoły i wykonywania znacznych obowiązków nieodpłatnie.

Obligatoryjność powołania rad stanowi swoiste ograniczenie autonomii szkół. Dotychczasowe przepisy dopuszczały możliwość tworzenia rad i umożliwiały elastyczne dostosowanie do lokalnych warunków, np. wielkości szkoły, zaangażowania rodziców, dojrzałości samorządu uczniowskiego. Wprowadzenie obligatoryjności może utrudnić funkcjonowanie szkół, zwłaszcza mniejszych lub mających trudności z aktywizacją społeczności szkolnej. Ponadto, rozwiązanie to nie uwzględnienia specyfiki szkół

niepublicznych. Do tej pory szkoły nie samorządowe (szkoły i placówki publiczne prowadzone przez osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego lub przez osoby fizyczne oraz szkoły i placówki niepubliczne), nie musiały powoływać rad szkół (za to często funkcjonowały rady programowe powoływane z własnej inicjatywy), rad rodziców i samorządów uczniowskich (art. 87 obowiązującej ustawy). Nałożenie obowiązku powoływania rad szkół również w szkołach niepublicznych i prowadzonych przez inne podmioty niż JST (jednostki samorządu terytorialnego) może poważnie ograniczyć ich autonomię - nie tylko organizacyjną, ale i programową. **Może kolidować z charakterem i misją wielu szkół społecznych, prywatnych czy wyznaniowych.** Nałożony obowiązek może być również trudny do realizacji z uwagi na niedobór chętnych na członków rad. W mniejszych szkołach, znalezienie reprezentatywnej liczby aktywnych przedstawicieli każdego z trzech środowisk (nauczyciele, uczniowie, rodzice), może być trudne i w efekcie prowadzić do formalizmu lub fikcyjności działania rady.

W opinii organizacji rzemiosła i branżowych szkół prowadzonych przez organizacje rzemieślnicze obligatoryjność powoływania rad szkół wpłynie negatywnie na system zarządzania oświatą, ograniczy autonomię szkół i spowoduje trudności organizacyjne.

Zakładany brak udziału dyrektora i organu prowadzącego w radzie rodzi poważne wątpliwości praktyczne i organizacyjne. Dyrektor, jako osoba zarządzająca szkołą, powinien być przynajmniej obserwatorem lub doradcą w radzie. Jego nieobecność ogranicza możliwość wymiany informacji i szybkiego wdrażania postulatów. Brak przedstawicieli organu prowadzącego (np. izby rzemieślniczej, cechu rzemiosł, stowarzyszenia, fundacji, kurii, osoby fizycznej) w przypadku szkół niepublicznych jest szczególnie kontrowersyjny - to te podmioty ponoszą odpowiedzialność prawną i finansową za szkołę.

Ponadto, wprowadzone przez wnioskodawcę rozwiązanie powoduje ryzyko konfliktu ról organów szkoły i chaosu decyzyjnego. Rada szkoły, posiadająca silne kompetencje, ale nieponosząca odpowiedzialności za zarządzanie i budżet, może doprowadzić do konfliktów z dyrektorem i organem prowadzącym, a w skrajnym przypadku do zaprzestania działalności szkoły lub placówki ze szkodą dla uczniów.

3. Propozycje doskonalenia

Odnosnie planowanej nowelizacji art. 80-87 ustawy o systemie oświaty w zakresie obowiązku powoływania rad szkół, ich składu oraz zakresu kompetencji, proponujemy:

1) Rezygnację z obowiązku powoływania rad szkół i placówek oraz pozostawienie zasad, które zakładają fakultatywność ich powołania. Zmianę treści art. 80 Prawa oświatowego [art. 1 ust. 5) lit. a) i lit. b) Projektu Ustawy].

a) „ust. 1 otrzymuje brzmienie: 1. W szkołach i placówkach działają rady szkół i placówek”;

b) „w ust. 2 w pkt. 5 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt. 6 w brzmieniu: 6) rozpatruje odwołania, o których mowa w art. 42c ust. 11”

Przewidywana zmiana ma na celu wprowadzenie obligatoryjnego organu jakim jest „rada szkoły” lub „rada placówki” w miejsce dotychczasowych przepisów wskazujących na fakultatywność powołania owych rad. Wskazać należy, iż takie rozwiązanie – zwłaszcza z uwagi na kompetencje zachowane w formie dotychczasowej oraz zachowania składu rady w dotychczasowej formie (o czym niżej), może przyczynić się do sporów z organem prowadzącym szkołę (w przypadku tzw. „wrogiej aktywności”), co skutkować będzie brakiem efektywności w zarządzaniu szkołą. Równocześnie, brak zaangażowania się rady w wykonywanie obowiązków (w formie bezczynności samej rady lub jej członków), może doprowadzić do paraliżu w prowadzeniu szkoły/placówki. Niezwykle doniosłe jest również znaczenie skutecznej i efektywnie działającej rady szkoły/placówki w zakresie sprawowania nowej funkcji – swobodnego „sądu apelacyjnego” w zakresie procedury ukarania ucznia (vide – projektowany do wprowadzenia art. 42c).

O ile ZRP jako ogólnopolska reprezentacja samorządu gospodarczego rzemiosła polskiego popiera deregulację, pomoc w organizacji samorządów i stosowanie przez organy państwa zasady pomocniczości w stosunku do powołanych już samorządów, tak zwraca uwagę, iż podstawą samorządności jest dobrowolność i chęć samo zaangażowania jej członków. Budowa samorządności „przymusowej” może powodować opisane wyżej problemy w tym zakresie – o czym zdają się mieć wiedzę sami przedstawiciele Ministerstwa Edukacji Narodowej, pozostawiając jednak możliwość wykluczenia/braku powołania części członków rad szkół/placówek lub

kompletnego braku powołania rady szkoły zgodnie z treścią art. 82 Prawa oświatowego (o czym niżej).

Rezygnacja z projektowanej zmiany lub wprowadzenie jednolitego systemu powoływania rad szkół/placówek, względnie podjęcie zmiany obejmującej również art. 82 Prawa oświatowego poprzez konkretyzację, kiedy znajdzie on zastosowanie (zwłaszcza wobec projektowanej konieczności wprowadzenia rad szkół). Możliwość braku wprowadzenia rad powinna być klarowna, tak aby władze poszczególnych szkół/placówek nie znalazły się w stanie niepewności prawnej, w sytuacji obligatoryjnego wprowadzenia rady szkoły/placówki, przy jednoczesnej niemożności wyłonienia reprezentacji rodziców/uczniów. Zwłaszcza brak wprowadzenia analogicznego przepisu jak np. w art. 83 ust. 6 Pr. oświatowego wskazującego wykaz szkół/placówek, w których nie tworzy się rad rodziców.

2) Zmianę treści art. 81 Prawa oświatowego [art. 1 ust. 6) lit. a)-e) Projektu Ustawy].

- a) *„w ust. 5 po wyrazach „rada” dodaje się wyrazy „szkoły lub placówki”*
- b) *„ust. 10 otrzymuje brzmienie: 10. W posiedzeniach rady szkoły lub placówki mogą brać udział, z głosem doradczym, dyrektor szkoły lub placówki oraz Szkolny Rzecznik.”*
- c) *„uchyla się ust. 13”*
- d) *„w ust. 14 skreśla się wyrazy „i ust. 13”*
- e) *„w ust. 15 wyrazy „ust. 1, 9 i 13” zastępuje się wyrazami „ust. 1 i 9”*

Podnoszone wyżej zastrzeżenia dot. dobrowolności tworzenia samorządnego organu, znajdują pełne zastosowanie. Główna zmiana pozbawia dobrowolności i własnej inicjatywy podmiotów zaangażowanych – odpowiednio dyrektora szkoły/placówki i rady rodziców. Działania takie są niezrozumiałe, w sytuacji pozostawienia przepisów zwłaszcza o braku konieczności udziału zarówno uczniów i rodziców w udziale w radach szkół/placówek (art. 81 ust. 2, 3 i 4 Pr. oświatowego). Powoduje to, iż przy zachowaniu niniejszych przepisów oraz wprowadzenia projektowanych zmian, niniejsza regulacja ma na celu wyłącznie zamianę nazwy „rady pedagogicznej” na „radę szkoły”, skoro skład rady szkoły/placówki może de facto ograniczać się do składu rady pedagogicznej. Zgodnie z zasadami legislacji oraz postulatu tzw. „brzytwy Ockhama”,

dublowanie bytów prawnych bez konieczności nie znajduje uzasadnienia w przedmiotowej sprawie.

Nadto, w przepisach projektowanych zmian brak wskazania, aby członkiem rady szkoły/placówki, choćby z głosem doradczym był przedstawiciel organu prowadzącego szkołę lub placówkę publiczną niebędący jednostką samorządu terytorialnego oraz przedstawiciel podmiotu prowadzącego szkołę niepubliczną – zwłaszcza w zakresie spraw finansowych. Zwłaszcza, wobec projektowanej zmiany art. 87 Pr. oświatowego, który ogranicza konieczność stosowania przepisów art. 80-86 Pr. oświatowego przez szkoły prowadzone przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego. Powołanie do rady szkoły/placówki dyrektora szkoły i Szkolnego Rzecznika, przy jednoczesnym braku przedstawiciela organu prowadzącego szkołę (publiczną i niepubliczną) jest w ocenie ZRP daleko idącym niedopatrzeniem, zwłaszcza w zakresie kompetencji rady szkoły/placówki do opiniowania projektu planu szkoły lub placówki.

Brak proponowanej zmiany w zakresie liczebności rady szkoły/placówki. Parzysta liczba członków może prowadzić do sytuacji paraliżu decyzyjności rady w zakresie swoich kompetencji, z uwagi na możliwość równego rozłożenia głosów.

Rezygnacja z projektowanych zmian, względnie ustalenie jednolitości składu rady szkoły/placówki, z uwzględnieniem przedstawicieli rodziców i uczniów. Nadto, wprowadzenie członka rady szkoły/placówki w osobie przedstawiciela podmiotu prowadzącego szkołę lub placówkę, w sytuacji gdy podmiotem prowadzącym nie jest jednostka samorządu terytorialnego. Proponowana zmiana pozwalałaby organowi prowadzącemu szkołę/placówkę publiczną oraz niepubliczną na skuteczniejsze prowadzenie szkoły/placówki również poprzez możliwość głosu doradczego w zakresie zaopiniowania projektów planów finansowych szkoły. Proponowana zmiana wiązałaby się również z przełamaniem parzystości składu rady, co wykluczałoby impas w podejmowaniu ustawowych kompetencji przez radę.

3) Zmiany treści art. 83 Prawa oświatowego [art. 1 ust. 7) Projektu Ustawy].

„6. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, a w przypadku szkół i placówek artystycznych – minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, określi, w drodze rozporządzenia, typy i rodzaje szkół oraz rodzaje placówek, w których

nie tworzy się rad rodziców, uwzględniając organizację szkoły lub placówki lub brak możliwości bezpośredniego uczestniczenia w ich działalności reprezentacji rodziców.”

Przedmiotowa zmiana dotyczy jedynie sytuacji, kiedy nie tworzy się rad rodziców. Wskazywano w pkt. I, iż analogiczny przepis winien znaleźć się w uregulowaniu art. 80 lub 81 Pr. oświatowego, wprost wskazujący, kiedy rady szkoły się nie powołuje. Zapisy art. 82 Pr. oświatowego pozostają w tym zakresie nieostre. Wskazać również należy, iż regulacja taka wynika z porównania uprawnień jakimi dysponują odpowiednio rada rodziców a rada szkoły. Skoro projektodawca zdaje sobie sprawę z istotności powołania rady szkoły (zapisy o obligatoryjnym powołaniu i nadanie szeregu kluczowych kompetencji), sytuacja niepewności, kiedy radę szkoły można zastąpić radą pedagogiczną nie powinna mieć miejsca. Rozwiązaniem w tym zakresie byłoby wprowadzenie analogicznego przepisu jak w przedmiotowym punkcie.

4) Zmiany treści art. 85 Prawa oświatowego [art. 1 ust. 8) lit. a)-d) Projektu Ustawy].

- a) *„po ust. 2 dodaje się ust. 2a i 2b w brzmieniu: 2a. W celu wspierania działań samorządu w szkole lub placówce dyrektor szkoły lub placówki wyznacza opiekuna samorządu. 2b. Na opiekuna samorządu wyznacza się nauczyciela danej szkoły lub placówki, wybranego przez uczniów.”*
- b) *„w ust. 3 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie: Zasady wybierania i działania organów samorządu oraz zasady wybierania opiekuna samorządu określa regulamin uchwalany przez ogół uczniów w głosowaniu równym, tajnym i powszechnym.”*
- c) *„ust. 5 otrzymuje brzmienie: 5. Samorząd może: 1)przedstawiać radzie szkoły lub placówki, radzie pedagogicznej oraz dyrektorowi wnioski i opinie we wszystkich sprawach szkoły lub placówki, lub członków społeczności szkolnej, w szczególności dotyczących realizacji praw i wolności uczniowskich, o których mowa w art. 42a; 2)prowadzić działalność kulturalną, w tym wydawniczą, oświatową, sportową oraz rozrywkową, zgodnie z potrzebami społeczności szkolnej i możliwościami organizacyjnymi szkoły lub placówki, w porozumieniu z dyrektorem.”*
- d) *„ust. 8 otrzymuje brzmienie: 8. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, typy i rodzaje szkół oraz rodzaje placówek, w których nie tworzy się samorządu uczniowskiego ze względu na konieczność*

stosowania w szkole lub placówce specjalnej organizacji nauki i metod pracy, a także ze względów wychowawczych, opiekuńczych i resocjalizacyjnych.”

Przepis ten dostosowuje do projektowanych zmian (zwłaszcza w zakresie projektowanego art. 42a Pr. oświatowego) i poszerza katalog kompetencji samorządu uczniowskiego w zakresie ochrony kluczowych i podstawowych praw ucznia, służy nauce odpowiedzialności i służy pomocy kreowaniu postawy partnerskiej podmiotowości, w rozwoju i wychowaniu uczniów szkół i placówek oświatowych. Projektowaną zmianę należy uznać za przydatną i pożyteczną.

5) Zmiany treści art. 87 Prawa oświatowego [art. 1 ust. 9) Projektu Ustawy].

„Art. 87. Przepisy art. 83 ust. 1–5 oraz art. 84 ust. 1–4, 6 i 7 nie dotyczą szkół i placówek publicznych prowadzonych przez osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego lub przez osoby fizyczne oraz szkół i placówek niepublicznych.”

Projektowana zmiana ogranicza katalog przepisów koniecznych do stosowania (pierwotnie w zakresie art. 80-83, 84 ust. 1-4, 6 i 7, art. 85-86 Pr. oświatowego) przez szkoły i placówki publiczne prowadzone przez osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego lub przez osoby fizyczne oraz szkół i placówek niepublicznych. Konieczność zatem wprowadzenia rady szkoły/placówki, mogącej opiniować zwłaszcza plan finansowy szkoły, przy braku udziału przedstawiciela organu innego niż jednostka samorządu terytorialnego prowadzącego publiczną szkołę/placówkę oraz w sytuacji prowadzenia szkoły niepublicznej, jest w ocenie ZRP daleko idącym niedopatrzeniem, zwłaszcza wobec uwzględnienia w składzie rady szkoły choć w zakresie głosu doradczego dyrektora szkoły i Szkolnego Rzecznika.

Rezygnacja z projektowanych zmian, względnie ustalenie jednolitości składu rady szkoły/placówki, z uwzględnieniem przedstawicieli rodziców i uczniów. Nadto, wprowadzenie członka rady szkoły/placówki w osobie przedstawiciela podmiotu prowadzącego szkołę lub placówkę, w sytuacji gdy podmiotem prowadzącym nie jest jednostka samorządu terytorialnego. Proponowana zmiana pozwalałaby organowi prowadzącemu szkołę/placówkę publiczną oraz niepubliczną na skuteczniejsze prowadzenie szkoły/placówki również poprzez możliwość głosu doradczego w zakresie zaopiniowania projektów planów finansowych szkoły. Proponowana zmiana wiązałaby

się również z przetwarzaniem parzystości składu rady, co wykluczałoby impas w podejmowaniu ustawowych kompetencji przez radę. (vide podnoszone uwagi w zakresie pkt. II.)

6) Uwzględnienie dyrekcji i organu prowadzącego w składach rad szkół i placówek oświatowych oraz zmianę kompetencji rad z uwagi na ich społeczny charakter, w zakresie:

- **Uchwalanie statutu szkoły.** Obecnie uchwalanie statutu leży głównie w gestii rady pedagogicznej i organu prowadzącego (w przypadku szkół niepublicznych). Przeniesienie tego obowiązku na radę szkoły oznacza istotne przekształcenie struktury zarządzania szkołą. Ponadto, Rada szkoły może nie mieć odpowiedniego przygotowania prawnego czy edukacyjnego, by redagować statut zgodny z przepisami prawa oświatowego. Statut szkoły powinien być przygotowany przez dyrektora szkoły z uwzględnieniem opinii innych organów w szkole i zatwierdzany przez organ prowadzący.
- **Opiniowania planu finansowego.** Zwłaszcza w szkołach niepublicznych, gdzie źródła finansowania są bardziej zróżnicowane, ingerencja ciała nieposiadającego wiedzy z zakresu księgowości i gospodarki budżetowej może prowadzić do nieporozumień lub opóźnień w pracy szkoły. W przypadku szkół niepublicznych, w których rodzice ponoszą odpłatność (czesne) za kształcenie swoich dzieci, szczególnie istotną staje się kwestia wpływu na sposób wykorzystywania tych środków. W szkołach rada rodziców, powinna współuczestniczyć w ustalaniu zasad wydatkowania środków pochodzących z czesnego. Niemniej, ostateczna decyzja w sprawie wydatków powinna należeć do organu prowadzącego szkołę.
- **Charakteru wniosków do nadzoru pedagogicznego.** Nadanie radzie szkoły uprawnienia do składania wiążących wniosków do organu nadzoru pedagogicznego (np. kuratorium) w sprawie oceny działalności szkoły lub nauczycieli, jest rozwiązaniem kontrowersyjnym - może prowadzić do nadużyć w przypadku lokalnych konfliktów oraz osłabia pozycję dyrektora jako kierownika jednostki, czyniąc go zależnym od społecznych ocen i opinii, bez gwarancji ich merytorycznej poprawności i zasadności. Nadzór pedagogiczny powinien mieć autonomię i opierać się na kryteriach obiektywnych. **Opiniowania planów pracy, eksperymentów, dokonywania oceny**

sytuacji szkoły. Rada zyskuje szerokie, niemal kontrolne uprawnienia, bez adekwatnych mechanizmów odpowiedzialności czy profesjonalizmu. Powyższe grozi paraliżem decyzyjnym, zwłaszcza w szkołach eksperymentalnych, alternatywnych lub nowatorskich.

4. Podsumowanie

Projektowane zmiany w zakresie funkcjonowania rad szkół i placówek oświatowych budzą poważne wątpliwości rzemieślniczego środowiska edukacyjnego, jako zbyt radykalne i mogące skutkować ograniczeniem autonomii szkół, w szczególności placówek niepublicznych oraz szeregiem innych negatywnych zjawisk. Proponowane rozwiązania, zdaniem samorządu gospodarczego rzemiosła, wprowadzają nadmierny formalizm, który w przypadku małych szkół może prowadzić do paraliżu organizacyjnego oraz utrudniać bieżące zarządzanie jednostką. Jednocześnie osłabiają pozycję dyrektora szkoły jako lidera procesu edukacyjnego i osoby odpowiedzialnej za realizację zadań statutowych.

Zmiany te wiążą się również z ryzykiem upolitycznienia lub ideologizacji funkcjonowania rad, przy braku jednoznacznych mechanizmów odpowiedzialności za podejmowane decyzje. Może to prowadzić do niejasności kompetencyjnych w systemie zarządzania oświatą oraz do rozbieżności między zakresem decyzyjności poszczególnych organów a odpowiedzialnością prawną i finansową, jaka spoczywa na dyrektorze szkoły.

W związku z powyższym, mając na uwadze konieczność zapewnienia sprawnego i stabilnego funkcjonowania szkół oraz placówek oświatowych, wnosimy o ponowną analizę projektowanych rozwiązań oraz ich modyfikację w kierunku większej przejrzystości, proporcjonalności, subsydiarności i poszanowania zasady autonomii instytucji edukacyjnych.

Jan Kłimek

